

Hetta skipið kom at geva Royal Navy ein nýggjan stórsigur, men hvussu kundu teir vita tað?

Navnið á tangaskipinum var **ALTMARK**.

Týskararnir stjólu alt, ið dugði frá Huntsman, og so blivu allir fangarnir settir umborð á Altmark og settir niðurnir. Stappaðir saman eins og seyður í rett í einum skitnum og gýttnum rúmi, har luftin var ring orsakað av ongar ventilatión, lærdu teir bretska sjómenninir, hvat tað vil siga, at vera fangi á sjónum.

Huntsman var sprongdur, og síðani fór Graf Spee og Altmark hvørt til sítt. Langsdorff ætlaði sær at sleppa burtur úr økinum um Ascension, tí hann gitti, at tað um stutta tíð kom at verða ov heitt hjá honum har. Hann visti, at jaksturinn eftir honum dag eftir dag blivur lættari og lættari, og nú ætlaði hann sær ein túr inn í Indiska havið fyrri at royna eydna sína har. Men á leið haryvir kom hann at mæta einum offrið aftrat, nummar fimm. Um morgunin 22. oktober sendi Langsdorff Arado-vatnflúgvaman avstað fyrri at vita um bretska herskip vóru í nánd, og hesin kom aftur við teimum tíðindum, at bert eitt farmaskip var at siggja, og tað sigldi so at siga beint frammanfyrri teir. Langsdorff broytti alt fyrri eitt kós og legði aftaná.

Tað var ss. Trevanion, 5.299 tons, Haim Shipping Company, Newcastle-on-Tyne. Skiparin var walisari úr Barry, J. W. Edwards.

Men tað gekk ikki lætt at taka Trevanion. So skjótt sum Edwards kundi krigsskipið aftur, bað hann telegrafistin senda út neyðarkall. Alt fyrri eitt boð frá Graf Spee: Sendið ikki út, ella vit skjóta. Men Edwards legði beinanvegin: »Halt fram við at senda.« So byrjaði Graf Spee, bert 100 m burturi, at skjóta við maskinkanónum sínnum, og hann soraði brúnna á Trevanion rættliga illa. Telegrafistin gavst, men Edwards leyp inn til hansara og rópti: »Fá hasi boðini út — øll sum tey eru.« Og so helt telegrafistin fram við at senda. Enn einaferð skjeyt Graf Spee við maskinkanónum, og nú fuku kúlurnar inn í radiórumið, men Edwards gav ikki boð um at gevast fyrr enn øll boðini vóru komin út. So tveitti hann loynd uppá sýni sín yvir borð og gav seg yvir. Ein tíma seinni bleiv Trevanion sprongdur og manningin bleiv ferd yvir á Graf Spee. Løgið nokk var ongin blivin raktur av maskinkanónum og enn kundi Langsdorff geva yvir fyrri fangum sínum.

Gerðir hansara enn ikki hevði staðsett eitt einasta mannalív. Teir bretska sjómenninir dámdi hann sera væl, tí hann var altíð ljúður og á allan hátt uppfordi seg soleiðis móti teimum, sum hann gjørdi móti egnu manningini.

Soleiðis var skiparin á Altmark, J. S. Dau, sanniliga ikki. Hann var ein ektadur nazistur, og sýntist at hata bretar yvir øllum øðrum í heiminum, og hann legði lítlið lag í umstøður, sum fangar hansara høvdu. Teir báðu um at fáa frælsi, um so Royal Navy skuldi koma og geva Altmark, hvat hann hevði burt av. Men Royal Navy leit-

aði eins og ein blindur maðuruttan nakra aðra hjálpl enn boðini hjá Clement fyrri nærum einum mánaða síðani. Eingin hevði hoyrt neyðarkallið hjá Trevanion.

VII.

Meðan leitað var eftir Graf Spee í Atlantshavinum við krússarum og oyðarum, ið uttan steðg leitaðu dag og nátt, smeyk lummaslagskipið stillisliga suður um Afrika og inn í Indiska havið, og byrjaði at jakstra farmaskipini har: Í tí hann sigldi áráka strondini, bert 20 fjórðingar uttanfyrri, men hóast so, at hann ikki kundi siggiast, kom kaptein Langsdorff heilt norður til Lourenco Marques í Portugisiskt Eysturafrika, áðrenn hann rakti við nakkað skip. Hetta var tó bert eitt lítið skip, Africa Shell, ið ikki var meir enn 706 tons stórt, men sum var eitt tangaskip, og sum Anglo-Saxon Petroleum Company átti, og sjálvsagt var lastin av stórum virði fyrri ta týska krigsskipið.

F. G. Dove, skiparin á Africa Shell, sá slagskipið beint aftaná dogurðatið. Tað hevði franskt flagg uppi, og eini lotu helt hann, eins og allir hinir, at tað var eitt franskt krigsskip. So fekk hann knappliga illgruna, og sum hann sjálvur segði seinni: »Eg slapp mær av stað.« Tað stóra slagskipið noyddist nú at renna eftir tí minsta skipinum, ið tað enn hevði lopið á. Tað bleiv ein sonn kapprenning móti strondini, tá Africa Shell gjørdi sítt besta fyrri at koma innum Portu gisiska sjómarkið. Teir vóru eisini komnir væl innum markið, tá týskarin opnaði eld við einum av 5,9-tumma kanónum. Granatin fell niður beint aftanfyrri Africa Shell, og Captain Dove visti, at nú komu teir ikki at sleppa undan, tí tað næsta skotið vildi ivaleyst skjóta teir úr sjónum. Hann tveitti pappir síni yvir borð, máldi hæddina, og sá, at hann var bert tveir fjórðingar úr landi. Tá hann var staddur yvir fyrri Langsdorff umborð á Graf Spee, mót mælti hann hesum, men onki hiálpti. Oljan bleiv tómd úr Africa Shell og so bleiv skipið søkt. Enn visti heimurin onki um, hvat Graf Spee gjørdi um seg, tí Africa Shell hevði onki radiotól.

Men hóast Dove var tikin til fanga umborð á Graf Spee, so gjørdi Langsdorff onki fyrri at forða fyrri, at manningin frá tí bretska tangaskipinum róðu til lands. Teir høvdu bert tveir fjórðingar at rógva, og bert tíma seinni, vóru teir komnir til lands og søga teirra kom út um allan jarðaknóttin.

LUMMASLAGSKIPIÐ HEVÐI AFTUR GJØRT UM SEG. Hesa ferð í Indiska havinum, og nú noyddist bretska flotin at leita um tvey heimshøv. Alt lá stak væl fyrri hjá tí einsamalla sjórænara Hitler, og tað kom at liggja enn betri fyrri hjá honum ta náttina, tí nú vendi hann suðuraftur og setti fulla ferð á fyrri at kunna sleppa aftur inni Atlantshavið. Tað eydnaðist enn einaferð Langsdorff at seta mótstøðumenn sín ar í stóran íva.

VII.

Men tað næsta offrið náddi at senda neyðarkall, og tað bleiv hoyrt og sent víðari til bretska flotastøðina í Simonstown. Tað var Doric Star, tað sjeypda offrið hjá lummaslagskipinum, og tað fyrsta skipið í tveir mánaðar, sum kundi geva boð til tey krigsskip, ið lógu og bíðaðu í Suðuratlantshavinum.

Doric Star var eitt skip, ið var vert at taka. Tað var ein Blue Star linari, meir enn 10.000 tons stórt, á leið frá New Zealand og Australia við einum farmi av smøri, osti og frystum kjóti til Bretlands. Graf Spee krússaði har hon so við og við var blivin von við tað, millum St. Helena og Afrika, tann 2. desember, tá flúgvárin boðaði frá royki í sjónarínginum. Graf Spee sum fígar dagar áðrenn hevði fingið olju frá Altmark, sigldi skjótt tætt til tað stórsta skipið, ið teir enn høvdu lopið á. Lummaslagskipið var broytt eitt lítið sindur. Teir høvdu sett ein falskan skorstein upp, og saman við øðrum smáum broytingum, kundu menn lættliga halda — ið hvussu er meðan hann enn var langt burturi — at tað var bretska slagkrússarin Renown. Langsdorff leyp — lógið nokk — ikki á Doric Star á sama hátt sum hann hevði gjørt áður. Ringt er at siga hví, men í somu lotu, sum piloturin segði frá, hvar Doric Star var, gav Langsdorff boð um at skjóta. Hetta kom at fara við sær, at Graf Spee kom í bardaga, og at Langsdorff kom at doyggja, men tað visti ongin tá. Tað sum er nógv meira lógið, er at við tað, at lummaslagskipið líktist Renown, so hevði tað borið væl til hjá teimum at koma heilt nær Doric Star uttan at teir fingi illgruna eins og allar hin- ar ferðirnar.

Men Graf Spee byrjaði at skjóta, og tann bretska manningin sá knappliga eina granat sláa niður í sjógvinn tætt við. Beinanvegin hugdu teir fyrri at siggja tað skipið, ið skjeyt eftir teimum, men havið sýntist tómt. Tað var tó lógið. So helt onkur fyrri: »Tað má hava verið ein kavbátur«, og allir hugdu eftir einum kavbátarni. Men einki sást. Nakrar minuttir seinni, sá ein mastrina á Graf Spee koma undan sjónarínginum. Tað gjørdist klárt, at tað var eitt týskt krigsskip, ið leyp á, men longu áðrenn tað, gav skiparin á Doric Star, W. Stubbs, telegrafistin, William Combers, boð um at senda eitt álpskall so skjótt sum gjørligt. Fyrri eina ferð skulð hevði eitt offur ein tjans til at senda boð út.

Comber byrjaði at arbeiða, men umborð á Graf Spee byrjaðu teir at órógva hann við tí radiotólinum, ið teir høvdu stjolið frá Newton Beech, og teir gjørdu honum illa fortred. Langsdorff fekk at vita um frekleika Doric Stars, sum helt fram sjálv eftir at teir høvdu fingið boð um at gevast. Langsdorff gav boð um at skjóta enn einaferð, og hetta varð gjørt við eini 3,7-kanón. Nú tagnaði sendarin á Doric Star eisini.

Farmaskipið steðgaði nú. Manningin var við at seta bjarg ingarbátarnar út. Graf Spee

kom gliðandi framvið fyrri at yvirtaka skipið.

Knappliga byrjaði radiotólið á Doric Star aftur at senda. Radio Officer Comber gavst ikki so lættliga. Áðrenn Graf Spee kundi oyðileggja boðini, var ein stórir partur sloppin út fyrri at verða hoyrdur av onkrum øðrum skipi, sum so sendi tað víðari. Men hetta visti Langsdorff einki um tá, og hann visti heldur ikki, at hetta var tað fyrsta líðið í eini ketu, sum kom at gera enda á skipi hansara og skriva eitt nýtt kapitl í sjósøgu Bretlands.

Langsdorff vildi hava hetta skipið. Doric Star var spildurnýtt og eitt tað besta farmaskipið, sum var í heiminum. Hon vildi havt tað sama virðið fyrri Graf Spee sum Altmark, sum var á veg til tað næsta móti við slagskipið. Ein manning varð sett yvir á Doric Star, men teir sendu so at siga beinanvegin eini boð aftur, sum spiltu ætlanina hjá Langsdorff: »Maskinan er oyðilegd av 1. meistararum á Doric Star.« Meistarinn hevði sæð, hvat Langsdorff ætlaði, og sostatt hevði hann oyðilagt maskinuna. Nú noyddist Langsdorff at geva boð um at søkkja skipið.

Men týskararnir vóru eisini smýttir á annan hátt. Farmurin av kjóti, osti og smøri hevði verið ein góð broyting í matinum hjá týskarunum, men tá Stubbs, skipari, varð spurður um, hvat farmurin var, svaraði hann: »Ull«. Tibetur var nakað av ull ovast í lastini, so tá ið týskararnir opnaðu lúkurnar og sóu ullina mistu teir allan áhuga fyrri farminum.

Langsdorff dámdi onki tað, at ein partur av neyðarkallinum frá Doric Star kanska var sloppin í iðgjøgnum, og hann bíðaði alspentur meðan radiomenn hans

ara lurtaðu til fremmandar radiostøðir. Tveir tímar seinni, júst sum hann vildi ynskja sær sjálvum til lukku við, at næsta dráp hansara hevði gingið loyndarlíga fyrri seg, komu boð frá radiostøðini á Graf Spee. Onkur sendi boðini, ið Doric Star hevði sent, víðari. Nú vistu øll, hvar hann var, tí tann beina positionin varð í hesi lotu send út um allan heiminn. Nú var tað tíð hjá Graf Spee at sleppa sær burtur úr tí økinum, har gróvin hjá fimm bretska farmaskipum lá. Meðan Langsdorff enn hugsaði um, hvat hann átti at gera, fekk hann tvey nýggi boð beint aftaná hvørjum øðrum. Tað fyrsta segði frá einum bretska krigsskipi, ið nú segði frá, hvar lummaslagskipið var. Hitt segði frá, at Simonstown Radiostøð hevði móttikið boðini og nú sendi tey víðari til admirallitetið í Whitehall. Nú byrjaði jaksturin av álvara.

Langsdorff gjørdi av at fara móti Suðuramerikansku strondini, væl burtur frá Cape-Freetown farmaleiðini, har hann hevði upphildið seg, og so skjótt sum tað yvirhøvar var gjørligt legði hann av stað. Enn royndi hann at halda figgindan fyrri gjøldur, tí hann helt at tað okið, har hann hevði beint fyrri tí fyrsta skipinum mundi vera tað staðið, ið bretska flotin seinast fór at leita eftir honum. Soleiðis helt hann, at tann bretska flotin mundi fara at leita í Indiska havinum og í økinum við St. Helena. Við lítilli umhugsan — hann hugsaði nógv meira um at kunna mæta Altmark á einum høgligum staði, tí oljan byrjaði at tróta — sigldi hann beint inn í eitt hav, har hann ventaði, at ongin figgindar vóru.

(Framhald)

Spinnid i Gøtu

tygum fáa gott tógv, og skjóta avgreiðslu.

Vit keypa óvaskaða og vaskaða ull og selja øll sløg av føroyskum tógv.

TØTINGARVIRKIÐ

vj Ólavur Gregersen — tlf. 20 i Gøtu

pf

Skála skipasmiðja & handilsvirki

SKÁLA

Telefon Runavík 7260

Stálskipasmíð

Sleipstøð

Skipasmiðja

Mekaniskur verkstaður

Elektriskar installatiónir

Skipstúgerð

Fiskaútlutningur

Sildaútlutningur

Frystivirki

Matverubúð

Klædnabúð

Kol

Nýmótans fiskavirki við kuldagoymslum

Haldið Sosialin !